

Duyuru Tarihi : 27.02.2006
Duyuru No : DUYURU/2006-057
Yayımlandığı Yer : YAKLAŞIM DERGİSİ / MART 2006 / Sayı : 159, Sayfa: 55-58

Mehmet MAÇ
Yeminli Mali Müşavir
mehmet.mac@bdodenet.com.tr

YEMEK KUPONLARI SSK PRİMİNE TABİ DEĞİLDİR

1. PERSONELE YEMEK YEDİRİLMESİ ŞEKLİNDEKİ AYNİ YARDIM VE BU YARDIMIN YEMEK KUPONU VERİLMEK SURETİYLE YAPILMASI :

İşverenlerce personele sağlanan özellikli ücret unsurlarından biri de, mesai saatleri içinde personele yemek yedirilmesidir.

Personele işyerinde yemek verilmesi, hiçbir kesintiye tabi tutulmaksızın ve hiçbir had ile sınırlandırılmaksızın doğrudan gider veya maliyet kaydedilir. KDV'leri indirilir. Çünkü GVK'nun 40/2'nci maddesi uyarınca, hizmetli ve işçilerin iş yerinde veya iş yeri müştemilatında iâşe edilmeleri, firma gideri sayılmıştır.

İş için seyahatte bulunan personelin seyahat esnasında yediği yemeklere ilişkin fatura, perakende satış vesikası veya yazar kasa fişleri de sınırsız olarak gider veya maliyet kaydına ve KDV indirimine dayanak teşkil eder. (GVK'nun 40/4'üncü maddesi)

Firma konukları ile birlikte bu konuğu ağırlayan personelin yemek yemesi şeklindeki gider de temsil-ağırlama gideri olarak doğrudan gider kaydına ve KDV indirimine konu olur. (GVK nun 40/1 inci maddesi)

Normal mesaisini yapan personelin iş yeri veya müştemilatı dışında yemek yemesinin sağlanması halinde, bu yemeğe ilişkin fatura veya fişin belli bir hadde kadar olan kısmı doğrudan gider veya maliyet olarak dikkate alınır. Yine bu had dahilindeki yemek bedeline ait KDV'ler indirilir. Çünkü GVK'nun 23/8'inci maddesinde hizmet erbabına işverenlerce yemek verilmesi işlemi prensip olarak gelir vergisinden (ücret stopajından) istisna edilmiş, ancak yemeğin iş yerinde ve iş yeri müştemilatında yenilmemesi halinde, bu istisnaya bir sınır getirilmiştir.

2005 yılında 7,50 YTL. olarak uygulanan söz konusu sınır, 1.1.2006'dan itibaren 2005/9826 sayılı Kararname ile 8,25 YTL. ye yükseltilmiştir. Bu had, yemeğin KDV hariç tutarındır. Dolayısıyla söz konusu had KDV dahil ($8,25 \times 1,18 =$) 9,74 YTL. olarak uygulanacaktır. Bu had, çalışılan her bir gün için geçerli olup, personel belli bir ayda mesela 22 gün fiilen çalışmışsa, o işçinin o aydaki işyeri ve müştemilatı dışında yediği yemeğin KDV dahil bedeli ($9,74 \times 22 =$) 214,28 YTL. yi aşmadığı veya bu personele o ay için verilen yemek kuponu meblağı 214,48 YTL.'yi aşmadığı takdirde, bu aynı yardımın hiçbir kesinti olmaksızın fatura ve benzeri belgesine istinaden gider yahut maliyet kaydına ve 32,78 YTL.KDV indirimine konu olabilir. Aynı örnekte aylık KDV dahil yemek bedelinin 250 YTL. olduğunu varsayarsak, ($250 - 214,28 =$) 35,72 YTL. haddi aşacak şekilde sağlanmış bir menfaat olduğundan bu rakam net ücret ödemesi sayılır. Brüte götürülerek gelir vergisi stopajına tabi tutulur.

Yukarıdaki had sadece gelir vergisi stopajı ile ilgilidir. Personele ayın olarak sağlanan menfaatler damga vergisinin konusuna girmediği için had aşılmış dahi olsa personele yemek yedirilmesi işlemi damga vergisi kesintisi gerektirmez.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 77'nci maddesi uyarınca tüm aynı yardımlar herhangi bir sınır olmaksızın SSK prim matrahı dışında kaldığından personele yemek sağlanması, yemeğin nerede yenildiğine ve herhangi bir hadde bağlı olmaksızın SSK prim matrahının dışında tutulur.

Yemek kuponları, anlaşmalı lokantalarda ücret ödenmeksizin yemek yenilmesini sağlayan belgelerdir. İşverenlerce yemek kuponu çıkaran firmalardan satın alınan yemek kuponlarının personele iş yeri civarındaki anlaşmalı lokantalarda yemek yemeleri için verilmesi de personele iş yeri ve müştemilatı dışında yemek yedirme yöntemlerinden biri olup, yemeğin bu yöntemle sağlanması durumunda da yukarıdaki açıklamalar aynen geçerlidir.

Ancak personele yemek kuponu verilmesi halinde bu kupon tutarlarının SSK prim matrahına eklenmesi gerektiği şeklindeki yanlış, geçersiz ve mevzuata aykırı görüşlere rastlanması dolayısıyla, personele yemek kuponu verme işleminin SSK primine tabi olmadığı gerçeğini yasal dayanakları ve gerekçeleri ile birlikte ortaya koyma ihtiyacı duyulmuştur.

2. MEVZUATI VE MAHİYETİ UYARINCA, PERSONELE YEMEK KUPONU VERİLMESİ SSK PRİMİNE TABİ DEĞİLDİR :

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanunu'nun 77'nci maddesindeki a, b ve c bentlerinde hangi ücret unsurlarının SSK prim matrahına dahil olacağı belirtildikten sonra, müteakip fıkırdaki;

*“Şu kadar ki, ölüm, doğum ve evlenme yardımları, yolluklar, kıdem, ihbar ve kasa tazminatları, **aynî yardımlar** ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca miktarları yıllar itibarıyla belirlenecek yemek, çocuk ve aile zamları, **sigorta primlerinin hesabına esas tutulacak kazançların aylık tutarının tespitinde nazara alınmaz.** Bunların dışında her ne ad altında ödeme yapılırsa yapılsın tüm ödemeler prime tabi tutulur.”*

hükmüne yer verilmek suretiyle, işverence personele sağlanan her türlü aynı yardım herhangi bir limit öngörülmezsizin SSK priminin dışında tutulmuştur.

Personele iş yerinde veya iş yeri dışında yemek verilmesi bir aynı yardım türü olup, SSK primi hesabına yasa uyarınca dahil edilmez.

Personele yemek kuponu verilmek suretiyle yemek yeme imkanı sağlanması, söz konusu aynı yardımın yapılış yöntemlerinden biridir.

personeler yemek kuponu verilmesi işlemi de SSK İdaresi tarafından AYNI YARDIM olarak kabul edilmiş ve **16-310 Ek no.lu Genelge ile personele verilen yemek kuponlarının SSK prim hesabına dahil edilmemesi gerektiği net bir şekilde yasal düzenlemeye bağlanmıştır.**

16-310 Ek sayılı Genelgenin ilgili bölümü şöyledir :

“... sigortalılara ay içinde yemek parası olarak nakit ödeme yapılmaksızın, çalıştıkları işyerinin dışında yemek üretimi yapan başka firma veya şahıslar tarafından örneğin yemek kuponu karşılığında, gerek işyerlerinde, gerekse işyerinin dışında yemek verilmesi üzerine, işverence bu firma veya şahıslara fatura karşılığında yemek bedeli olarak ödeme yapılması halinde, bu nitelikteki fatura bedellerinden sigorta primi tahakkuk ettirilmemesi gerekmektedir.”

Görüldüğü gibi SSK idaresi işverenlerce yemek kuponu çıkaran firmalardan fatura ile yemek kuponu satın alınıp bu kuponların personele verilmesini, personele nakden yapılmış ücret ödemesi değil, bir tür aynı yardım (yemek yedirme işlemi) olarak kabul etmiş ve bu nedenle personele yemek kuponu verilmesinin SSK prim hesabına dahil edilmemesini öngörmüştür.

SSK İdaresinin bu Genelgesi fevkalade isabetli olup, yemek kuponlarının SSK primi hesabına dahil edilmesi gerektiği yolundaki görüş ise hem mevzuata aykırı, hem de çok hatalıdır.

Çünkü ;

- Personeler yemek kuponu vermek, “*yemek parası*” adı altında nakit ödeme yapmaktan farklı bir işlemdir.

Nitekim yukarıda bahsi geçen 16-310 Ek Genelgede açıklandığı gibi, personele “*yemek parası*” adı altında para verildiğinde, bu paranın, yemek yenen gün (iş günü) başına asgari ücretin günlük tutarının % 6 sına (2006 yılı için $17,70 \times 0,06 = 1,062$ YTL.'ye) kadar olan kısmı SSK prim hesabının dışında tutulur, bunu aşan yemek parası, prim hesabına dahil edilir. Halbuki aynı Genelgeye göre personele yemek kuponu verildiğinde, herhangi bir limit olmaksızın bu kuponlar SSK prim hesabının dışında kalır. Benzetme yoluyla yemek kuponu verme işlemine, nakit olarak yemek parası verme muamelesi yapılamaz.

- Genelde yemek kuponu veya yemek fişi olarak adlandırılan söz konusu kuponlar bazen “yemek çeki” olarak anılmaktadır. Böyle bir isimlendirmeden hareketle yemek kuponlarını “çek” yani banka çeki ile benzeştirmek ve nakit ödeme saymak mümkün değildir. Çünkü çek, Türk Ticaret Kanunu ile düzenlenmiş olan ve nakdi temsil eden bir kıymetli evrak türüdür. Yemek çekleri ise bu manada bir kıymetli evrak olmadığı gibi, çeklerin aksine nakdi değil ayını (yemeği) temsil eder.
- Seyahat çekleri de banka çekleri gibi nakdi temsil eden belgeler olup, yemeği temsil eden yemek kuponlarına benzetilemez ve bu benzetme yoluyla personele yemek fişi verilmesi, nakden yapılmış ücret ödemesi sayılmaz.
- Yemek kuponları büyük bir çoğunlukla, kuponu olan personel tarafından işyeri civarındaki anlaşmalı lokantalarda yemek almak için kullanılmaktadır. Her ne kadar bu kuponlar bir başkasına verilebilir ve bu başkası tarafından yemek almakta kullanılabilir ise de, tüm aynı yardımlarda başkasına verilebilme ihtimali vardır ve böyle bir ihtimal ve hatta fiilen başkasına verilme durumu, o yardımı aynı yardım olmaktan çıkarmaz.

Mesela personel, işvereninden aynı yardım olarak aldığı bakliyatı bizzat veya ailesi ile yemeyip komşusuna hediye etse hatta başka birisine satsa ve bu durum tesbit edilse bile, işverenin yaptığı işlemin aynı yardım niteliği bozulmaz. Zaten işverenlerin personele aynı yardım olarak verdiği şeylerin personel tarafından bizzat kullanılıp kullanılmadığını izlemeleri ve buna göre prim hesabı yapmaları istenemeyeceği açıktır.

- Kaldı ki günümüzde yemek kuponlarının yerini büyük ölçüde akıllı yemek kartları almış olup yemek alma hakkının bu kartlarla kullanıldığı durumda başkasına kullandırma veya satış imkanı, kupona göre çok daha dardır.
- Yemek kuponları prensip olarak sadece anlaşmalı lokantalarda yemek alabilmek için üretilmiş kuponlardır. Çok istisnai olarak yemek kuponu çıkaran firmaların sınırlı sayıdaki şarküteriler ile de anlaşma yaptıkları görülmekle beraber anlaşmaların tamamında, bu kuponların sadece doğrudan tüketime hazır yiyecek ve içecek alımlarında geçerli olacağı hükme bağlanmakta yani sadece yemeği temsil etmektedir. Kupon sahibi personelin bu kuponları anlaşmalı kuruluştan yapacağı, temizlik malzemesi, kırtasiye, giyecek gibi, hazır yiyecekler ve içecekler dışındaki malların alımında kullanması mümkün değildir.

Sonuç olarak personele yemek kuponu vermek, bir aynı yardım türüdür ve SSK primine tabi değildir.

Bu husus, SSK Müfettişi Sayın Resul KURT’un “İş Hukuku ve Sosyal Sigorta Mevzuatında Usul ve Esaslar” isimli kitabının 3. baskısındaki 341 ve 342 nci sayfalarında de dile getirilerek, çalışanlara yemek kuponu verilmesinin aynı yardım olduğu, SSK primine tabi bulunmadığı, 16-310 Ek nolu SSK Genelgesi ile bunun yasal dayanağa kavuşturulduğu açıklanmıştır.